

Aktuell bakgrunn

Nicaragua

Juni 2007

Redaktør: *Terje Kalheim*

Ansvarlig utgiver: *LOs internasjonale avdeling
med økonomisk støtte fra NORAD*

www.lo.no

GJENREIS DEMOKRATIET NEDENFRA

I USAS BAKGÅRD

HJELP TIL SELVHJELP

EN LANDSORGANISASJON PÅ FOLKETS SIDE

Gjenreis landet nedenfra!

Fagbevegelsen i Nicaragua er i ferd med å etablere seg som en politisk kraft folk flest har tiltro til. Den er i ferd med å bli et politisk alternativ som kan være med på å sikre demokratiet og bidra til å gi menneskene i et av verdens aller fattigste land håp for fremtiden og et verdig liv.

Trond Henry Blattmann.

Ralf Einar Johannessen.

■ Dette sier Trond Henry Blattmann, hovedtillitsvalgt for Fagforbundet i Kristiansand. Blattmann har sammen med Fagforbundet Sogn og Fjordane besøkt Nicaragua og innledet et samarbeid med forbundet for offentlig ansatte, UNE, i Nicaragua. Samarbeidet er støttet av LO og NORAD.

Nicaragua er et av verdens mest korrupte land og folk flest har for lengst mistet tilliten til makthaverne og forventer seg lite av de folkevalgte. Derfor trengs en bevegelse som kan gjenskape tilliten til de demokratiske institusjonene samtidig som folk flest får en opplevelse av at demokratiet også er til for dem, at demokratiet faktisk gjør deres liv bedre.

– Den største utfordringen er rett og slett å få orden på landet, å bygge Nicaragua nedenfra, sier opplæringsansvarlig i Fagforbundet i Sogn og Fjordane Ralf Einar Johannessen,

som samarbeider med Aust Agder om å hjelpe UNE i Nicaragua.

ALLE ANSATTE BLE OPPSAGT

De to tillitsvalgte nevner et eksempel fra byen San Rafael del Sur. Da byen valgte ny borgermester ble alle de gamle ansatte i kommunen oppsagt og nye mennesker ansatt som takk for å ha hjulpet den nye borgermesteren i valgkampen hans. De som mistet jobben sto plutselig uten jobb, uten lønn og uten arbeidsledighetstrygd. Kort sagt uten noe som helst å leve av.

– Oppsigelsene var selvsagt ulovlig, men i et så korrupt land som Nicaragua er alt mulig, også å ødelegge folks liv for egen makt og posisjons skyld, forklarer Blattmann. De oppsagte hadde streiket et år da den norske delegasjonen var på besøk. De venter fremdeles på å få saken opp for Høyesterett i landet, men dette tar

DET ER IKKE BARE FAGBEVEGELSENS LEDERE SOM KREVER LAVERE LØNNINGER TIL PARLAMENTARIKERE OG MINISTRE. DISSE DEMONSTRANTENE KREVER EN LØNN Å LEVE AV SAMTIDIG SOM DE KREVER AT DET BLIR SLUTT PÅ MEGALØNNINGENE TIL DE FOLKEVALGTE.

tid og Høyesterett er dessuten sterkt politisert.

Nasjonalforsamlingen kan nok vedta lover som ser bra ut på papiret, for eksempel mot korrupsjon, for helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, for arbeidernes organisasjonsrett osv, men myndighetene er elendige til å implementere lovene og til å straffe overtredelser. For overtredelser forekommer. For eksempel er bøtene myndighetene kan gi til bedrifter som ikke overholder arbeidernes faglige rettigheter alt for små. I tillegg er det sjelden de betales, for hvorfor bry seg med å

betale når ingen driver inn pengene likevel?

KAMP MOT KORRUPSJON

– UNE har gjort kampen mot korrupsjon til et av sine hovedanliggender, fortsetter Johannessen. Det er ikke populært, fagforeningsledere som Miriam Reyes utsettes nesten rutinemessig for drapstrusler og fagbevegelsen har sine martyrer som har mistet livet i kampen for alminnelige menneskers rettigheter.

Miriam Reyes avslørte for eksempel at det forsvant penger fra Trans-

Miriam Reyes foran Transportministeriet: Miriam Reyes har gjort kampen mot korrupsjon i offentlig sektor til sitt hovedanliggende. For det må hun leve med mordtrusler og trusler om å bli sparket fra jobben. Men hun bygger tillit til fagbevegelsen!

portministeriet i landet. Hun pekte på at det konservative partiet brukte ministeriets biler i valgkampen osv. Hun og andre varslere ble utsatt for trusler, fikk husene sine ransaket og ble truet med oppsigelse. Men hun vant saken og beholdt jobben.

– Det er slike ting vi mener når vi sier at fagbevegelsen og rakryggede

fagforeningsledere er med på å skape tillitt til demokratiske strukturer og organisasjoner, sier Blattmann. – Det er nettopp slike ting vi ønsker å støtte. Derfor gir vi for eksempel støtte til kompetansebygging og organisasjonsbygging i UNE i Nicaragua.

Av den grunn har Fagforbundet blant annet planer om å støtte utviklin-

gen av et medlemsblad for UNE. Men som Johannesen sier: – Vi har ikke all verdens midler, derfor har vi måttet gå gjennom en prosess for å tilpasse ambisjonsnivået til ressursene. Nicaraguanerne startet med et prosjekt som tok sikte på en månedlig utgivelse på glanset papir og med egen journalist. Det måtte vi si nei til, pengene strek-

Fagbevegelsen skaper tro på fremtiden og på demokratiet.

fagbevegelsen, bidra til å verve flere medlemmer og gjøre organisasjonen sterkere som forhandlingspartner.

INGEN LØNN Å LEVE AV

Det siste trengs. Lønnsnivået blant offentlig ansatte i Nicaragua er ganske enkelt ikke til å leve av. For å overleve må en familie tjene minst tilsvarende 1.700 norske kroner i måneden. Det dekker det viktigste, mat, husly, klær og kanskje skolegang for barna. Alt på absolutt minimumsnivå. En normal lønn i offentlig sektor ligger likevel ikke på mer enn ca 300 norske kroner.

– Folk måtte ha både to, tre og fire jobber for å overleve! sier Blattmann med tydelige tegn på rystelse. Til sammenligning tjente Arbeidsministeren før siste valg i november 2006 minst 10.000 dollar, eller nesten 60.000 norske kroner i måneden!

– Vanlige mennesker i Nicaragua tjener ikke så mye i løpet av et liv engang, fortsetter Blattmann. Han er fornøyd med at landsorganisasjonen FNT og forbundet for offentlig ansatte, UNE, krevde at parlamentariker- og ministerlønningene skulle halveres dersom sandinistene vant valget. Det har de klart å gjennomføre. – FNT og UNE jobber for en bedre inntektsutjevning i Nicaragua, sier Blattmann.

Det kan trengs: De fattigste ti prosent av befolkningen står for 1,2 pro-

sent av forbruket. I den andre enden av skalaen står de ti rikeste prosentene av befolkningen for hele 45 prosent av forbruket!

Kampen mot globalisering, mot frihandelssoner og for større politisk åpenhet er også viktige saker for fagbevegelsen i Nicaragua. Uansett sier både Johannesen og Blattmann at det er viktig for forbundene i landet at de har kontakter med utlandet og sterke fagbevegelser blant annet i Europa og Norge.

STATUS OG TRYGGHET

– Det gir status og øker forbundenes makt som forhandlingspartner, men det gir også en viss trygghet for de fagorganiserte å vite at noen følger med, at noen vet at de er der og at de kjemper og at noen vil registrere det om de blir borte, sier Ralf Einar Johannessen.

For i et land som Nicaragua kjemper fagbevegelsen ofte en kamp på liv og død for bedre levekår for folk flest. Mordtrusler er ikke alltid bare skremser og tomme trusler. Folk blir tatt av dage for å skremme fagbevegelsen til taushet. I slike sammenhenger blir internasjonal solidaritet en livsforsikring!

ker ikke til. I dag ser vi ut til å lande på et prosjekt med tre til fire utgivelser i året.

Dette vil uansett bety mye, tror Blattmann, siden medlemmene får mulighet til å lære mer om egne rettigheter, menneskerettigheter og de vil kunne lese om fagbevegelsens arbeid og betydning. Dette vil skape tillitt til

USAs bakgård

Et kort blikk på Nicaraguas historie

Nicaragua lider under av å ligge i USAs bakgård. Mektige amerikanske interesser øver sterk påvirkning på alt som foregår i Nicaragua. Noe av det siste som har skjedd (april 2006) er at Nicaragua har undertegnet en bilateral handelsavtale med USA. Det kan høres fornuftig ut siden 64 prosent av eksporten fra Nicaragua går til USA. Det skulle gi nicaraguanske varer adgang til et av verdens største markeder.

■ ■ Fagbevegelsen mener avtalen er alt annet enn fornuftig: Avtalen eliminerer toll på 80 prosent av alle varer som importeres fra USA. Tollen på de resterende 20 prosentene skal fases ut i løpet av en 20-års periode. Dermed mister Nicaragua styringsretten over utviklingen av sin egen økonomi fordi varer produsert i Nicaragua vil bli utkonkurrert av subsidierte amerikanske varer på det hjemlige markedet. Nicaraguansk næringsliv vil ganske enkelt ikke ha råd til å konkurrere på like fot med amerikanske varer. Dermed blir det flere nedleggelse og ytterligere tap av arbeidsplasser.

Det er ille i et land hvor 45 prosent av befolkningen lever for under 6 kroner dagen og 81 prosent av bybefolkningen lever i slum.

Det er ikke slik man bygger opp en selvstendig økonomi og et selvstendig næringsliv, sier fagbevegelsens folk.

ALBA

Sandinistene og president Daniel Ortega forsøker å bøte på dette ved

å melde Nicaragua inn i ALBA, en handelsavtale mellom Cuba, Bolivia og Venezuela. Samtidig sier Ortega at han vil respektere avtalen med USA og at han ønsker å jobbe for et godt forhold til landet. Signalene han sender ut er imidlertid svært så tvetydige, han forteller også den svært så USA-kritiske presidenten i Venezuela, Hugo Chavez, at sandinistene støtter Chavez' USA-kritiske linje.

Det er neppe tilfeldig. Ortega vet av egen erfaring at Nicaragua ligger i USAs innflytelsessfære. Det koster landet dyrt å gjøre USA til sin fiende. Det skjedde i 1981 da USAs daværende president Ronald Reagan erklærte at han hadde som mål å knuse sandinistene. USA ønsket ikke et sosialistisk regime i sin bakgård. Reagan og USA gikk til handelsblokade mot Nicaragua og utstyrte opprørsoldater – de såkalte Contras – slik at de kunne starte en borgerkrig i den hensikt å styrte sandinistregjeringen. Det klarte de i 1990 da en høyre/sentrumskoalisjon som var støttet av USA vant valget.

Violeta Chamorro ble president. Men kostnadene for folk flest var store. Folk sultet i Nicaragua på åttitallet.

Valget i 1990 endte i et korrumpert regime. President Arnaldo Alemán, som ble valgt til president i 1996, ble dømt til 20 års fengsel for korrupsjon i 2003. Han sitter i dag i husarrest, men kan fritt bevege seg rundt i landet. Organisasjonen Transparency Internationale, som jobber med antikorrupsjonsarbeid, rangerer Alemán som historiens niende mest korrupte leder noensinne ifølge nettleksikonet Wikipedia.

Valget i 1990 føyde seg inn i en lang rekke tilfeller av amerikansk innblanding i Nicaraguas indre anliggender. Et av de første skjedde så tidlig som i 1856 da amerikaneren William Walker erklærte seg som president i landet, innførte engelsk som landets offisielle språk og gjeninnførte slaveriet!

USA SKAL BESTEMME

Det varte ikke mer enn noen måneder før Walker måtte flykte til Honduras

FAGBEVEGELSEN I NICARAGUA JOBBER FOR Å GI FOLK FLEST MER MAKT OG INNFLYTELSE OVER KREFTENE SOM KONTROLLERER LIVET DERES.

hvor han ble henrettet for politisk kuppmakeri i 1860. Senere har lovlig valgte presidenter blitt fratatt makten av USA, blant annet i 1909. Noen år senere, i 1912 innsatte amerikanske soldater den presidenten de ville ha, men nå møtte de motstand fra frigjøringshelten Augusto Sandino. Først i 1933 forlot de amerikanske soldatene

landet. Et år senere sørget USA for å få Sandino drept i et middagsselskap og få innsatt den presidenten de mente ville tjene amerikanske interesser mest, nemlig Anastasio Somoza.

Familien Somoza satt ved makten helt til sandinistenes revolusjon seiret i 1979. Da Somoza ble styrtet eide familien 50 prosent av all dyrkbar jord

80 prosent av alle som har jobb i Nicaragua jobber i uformell sektor. Det organisasjonsarbeidet som drives der er svært viktig for å gjøre fagbevegelsen til en sterkere forhandlingspartner.

og kontrollerte 65 prosent av landets brutto nasjonalprodukt! Styret var beryktet for undertrykkelse, bortføringer, tortur og drap. Fagorganisering var forbudt. Folk hadde liten eller ingen innflytelse på kreftene som styrte livene deres.

I lys av dette representerte sandinistene et håp om et bedre liv for alle, men håpet ble knust av sandinistenes korrupsjon og USAs innblanding. Sandinistene nasjonaliserte Somozas eiendommer og gjorde fagbevegelsen til en del av sitt eget maktapparat. En uavhengig fagbevegelse kom ikke på tale. Dermed hadde folk flest heller ikke under sandinistene noen organisasjon som kunne tale deres sak, de manglet et redskap som kunne hjelpe dem å ta kontrollen over sine egne liv.

EN UAVHENGIG, FOLKELIG KRAFT

Det er i lys av denne historien man må se LOs støtte til en uavhengig fagbevegelse i Nicaragua i dag. Regjeringer og presidenter kommer og går, men fagbevegelsen skal stå der som en uavhengig, folkelig kraft som bidrar til å myndiggjøre mennesker å gi dem kontroll over egne liv. Når folks levestandard og livskvalitet øker, øker også tiltroen til de demokratiske strukturene som har vært med på å sørge for dette.

Dét er å bygge demokratiet nedenfra og det gjør den uavhengige fagbevegelsen i Nicaragua.

FNT

En landsorganisasjon på folkets side

Landsorganisasjonen i Nicaragua, Frente Nacional de los Trabajadores (FNT), har utviklet seg fra å være en svak organisasjon til å bli en uavhengig, fri og sterk fagbevegelse. Selv om flere av de fremtredende medlemmene stilte til siste valg på sandinistenes lister, makter FNT likevel under ledelse av Gustavo Porras å holde sandinistregjeringen i ørene.

FNT jobber for alminnelige menneskers levekår og livskvalitet.

FAGBEVEGELSEN KAN VÆRE MED PÅ Å GJENREISE TILLITEN TIL DEMOKRATIET OG DEMOKRATISKE INSTITUSJONER I NICARAGUA.

■ – Det finnes flere føderasjoner, forklarer norsk LOs koordinator for Latin-Amerika, Christine Parker, – men de fleste er små og politisk isolerte. Det er FNT som utgjør den politiske kraften på venstresiden i nicaraguansk politikk. Det er nettopp derfor LO har valgt FNT som sin samarbeidspartner, fortsetter hun.

FNT har valgt å støtte sandinistene politisk, men ikke uten å stille krav: En forutsetning for støtte er at sandinistene tar kampen mot korrupsjon alvorlig. Pengene som spares inn her kan blant annet brukes til å skape et helsevesen for folk flest. I dag er helsetjenestene selvfinansierende, det vil

si at brukerne selv må betale for alt fra mat og sengetøy til medisinsk behandling. Det sier seg selv at dette ikke er et helsevesen for dem som trenger det mest, de fattige.

Et problem i forhold til helsevesenet og sosiale ytelser i Nicaragua er at arbeidstakerne blir trukket direkte i lønn for innbetalinger til trygdesystemet, men som regel kommer aldri disse pengene frem til de offentlige kontorene som skal forvalte dem. Arbeidsgiveren beholder pengene selv og snyter ikke bare arbeidstakerne sine for lønn, men også for fremtidige trygdeytelser. Dette er brudd på regelverket som fagbevegelsen krever en slutt

på. For å få det til må det vedtas sanksjoner mot arbeidsgiverne som bryter reglene, dernest må det politisk vilje til å gjennomføre dem. Det ser ut til å skorte på begge deler i Nicaragua.

FLERE TØFFE KRAV

Fagbevegelsen krever også å være representert i alle komiteer og utvalg som behandler forholdene i arbeidslivet, lønns spørsmål, lovgivning og så videre.

Som om ikke dette var nok krevde FNT at lønnen til parlamentsmedlemmene skulle halveres. Det er allerede gjennomført. Fagbevegelsen har også krevd at organisasjonsretten må sik-

FNT STILLER RADIKALE KVINNEPOLITISKE KRAV TIL REGJERINGEN ORTEGA I NICARAGUA. BLANT ANNET KREVDE LANDSORGANISASJONEN AT KVINNEANDELEN I ORTEGAS REGJERING SKULLE LIGGE PÅ 50 PROSENT.

res over alt i arbeidslivet, inklusive i de såkalte frihandelssonene. Dette er viktig fordi fagbevegelsen ser ut til å være den eneste politiske kraften som har både vilje og evne til å forhandle frem bedre livs- og arbeidsvilkår for folk flest.

Også kvinnepolitisk viser FNT seg fra en radikal side. Kravet til sandinistene var at kvinnene skulle være representert med minst 50 prosent i den nye regjeringen (etter valget i november 2006). Dette klarte ikke sandinistene å gjennomføre, men nådde en kvinne-representasjon på 40 prosent.

– Det er et godt resultat, men ville neppe ha kommet i stand uten press

fra en fagbevegelse som vet å bruke den makten den har, sier Christine Parker.

I dag består FNT av sju forbund og har rundt regnet 153.000 medlemmer. Men potesialet er stort og FNT er i fremgang, ikke minst fordi folk flest opplever at fagbevegelsen hjelper dem til å få en tryggere og bedre hverdag.

LANDARBEIDERFORBUNDET

Det største forbundet i Nicaragua, Landarbeiderforbundet (ATC), har valgt å stå utenfor FNT, til tross for at de var med på å danne landsorganisasjonen. – Ledelsen der fryktet at forbundet ville drukne i en så stor be-

vegelse, sier Parker, – men det viser seg at medlemmene ikke er enige. De fleste jobber aktivt i FNT og betaler sin kontingent også til landsorganisasjonen.

– Medlemskontingenten er for øvrig én prosent av inntektene. Dette beløpet fordeles mellom lokal- og distriktskontor og deretter kommer de sentrale kontorene. Det er forbundenes oppgave å betale sin kontingent inn til FNT.

– Denne innbetalingen kan nok være litt tilfeldig og dette svekker FNT. LO truer derfor med at forbund som ikke betaler sin kontingent til FNT heller ikke er kvalifisert til å

delta i LOs prosjektarbeid med FNT. Så får vi håpe at dette har den ønskede effekten, sier Parker.

Hun mener det foreløpig er urealistisk å tro at fagbevegelsen i Nicaragua, som andre steder i Latin-Amerika, kan klare seg uten internasjonal støtte, men de må bli bedre til å forvalte midlene de rår over slik at også det politiske arbeidet blir mer slagkraftig.

FORNYELSE GJENNOM UFORMELL SEKTOR

Også i Nicaragua kan fagbevegelsen fornye seg. Etter at Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet krevde strukturtilpasningstiltak og privatisering av næringslivet har det forsvunnet tusenvis av arbeidsplasser i det lille landet. Det har resultert i en arbeidsledighet på 60 prosent og at 80 prosent av de arbeidsaktive i landet jobber i uformell sektor. Uformell sektor står for 50 prosent av landets brutto nasjonal produkt. Uformell sektor bidrar ikke til fellesskapet fordi arbeidstakerne her ikke betaler skatter og avgifter som kan brukes til et bedre helsevesen, bedre skoler og utdanningssystemer, kort sagt et bedre liv for folk flest.

– Det er ikke slik at folk i uformell sektor ikke ønsker å bidra, sier Parker, – men de har ikke noe valg. De tvinges til dette arbeidet fordi andre jobber ikke finnes. De tyner ut en liten inntekt gjennom å jobbe som gateselgere, avisselgere, høkere på markeder og gatehjørner og ved å jobbe fra soloppgang og til langt etter solnedgang.

– Kvinnene må ofte ha med seg barna sine på jobb og det betyr helse-skader og ikke minst at ungene ikke får anledning til å gå på skolen, men tvert i mot er nødt til å hjelpe mor til å tjene til livets opphold, sier Parker.

SELVTILLIT OG SELVFØLELSE

I dette miljøet har FNT siden 2002 arbeidet for å organisere folk. I dag har Forbundet for arbeiderne i uformell sektor (Confederacion de Trabajadores por Cuenta Propia (CTPCP) mer enn 28.000 medlemmer. I 2002 hadde dette forbundet 1450 medlemmer! I tillegg til at arbeiderne i uformell sektor plages mindre av politiet, tilbys de opplæring i lese- og skrivekunsten. 40 prosent av arbeiderne her er analfabeter. De tilbys regnskapskurs slik at de kan kontrollere at de ikke lures når de henter varene sine, de tilbys ulike for-

Forbundene tilsluttet FNT

- Helsearbeiderforbundet (Fetasalud) har rundt 20.000 medlemmer og 925 tillitsvalgte i 60 fagforeninger.
- Lærerlaget (Anden) har 17.000 medlemmer og 707 tillitsvalgte i 117 fagforeninger.
- Forbundet for offentlig ansatte (UNE) har 18.000 medlemmer og 221 tillitsvalgte i 36 fagforeninger.
- Fellesforbundet, forbundet for bygg og anlegg, (CST-JBE) har 25.000 medlemmer i 65 fagforeninger.
- Forbundet for kontoransatte på universitetene (Fesitun) har 3.000 medlemmer i 10 fagforeninger.
- Forbundet for professorene på universitetene har 2.500 medlemmer i 5 fagforeninger.
- Forbundet for arbeiderne i uformell sektor (CTPCP) har mer enn 28.000 medlemmer i 67 fagforeninger.

I tillegg står altså Landarbeiderforbundet (ATC) utenfor med sine ca. 40.000 medlemmer. Dette forbundet samarbeider nært med FNT på alle nivåer.

mer for videreutdanning og kvinnene tilbys barnehage til ungene sine.

– CTPCP gjør en kjempejobb i forhold til å øke selvtilliten og selvfølelsen blant de fattige i uformell sektor, sier Chris Parker. – Og det kan ikke være tvil om at medlemstilstrømmingen til dette forbundet er med på å styrke hele fagbevegelsen og dens kraft som politisk maktfaktor og forhandlingspartner.

Kvinner i Nicaragua

Samarbeidet med LO Norge har bidratt til å gjøre FNT til den sterkeste landsorganisasjonen i landet. LO har klart å sette kvinnesak på den politiske dagsordenen i landet gjennom likestillingsseminarer og annet samarbeid.

■ ■ – Likestillingskursenes målsetting er at innen utgangen av 2007 skal 450 tillitsvalgte i FNT ha fått en grundig skolering i disse spørsmålene, forteller Christine Parker. – 60 prosent av disse skal være kvinner, 40 prosent menn. Parker er LOs koordinator for Latin-Amerika.

Hun mener det er nødvendig, for i FNT, som mange andre steder i Latin-Amerika, har situasjonen vært slik at kvinnene i fagbevegelsen har hatt egne kvinnesekretariater. Dessverre har de som oftest ikke hatt noen gjennomslagskraft i den for øvrig helt mannsdominerte sentrale ledelsen i landsorganisasjonen. Dessuten er det slik at kvinnelige fagforeningsledere i Nicaragua, som i mange andre steder i verden, sliter med en tredobbel arbeidsbyrde. De må jobbe hjemme, jobbe ute for å tjene penger til å sette mat på bordet, og de må jobbe i fagbevegelsen. Til det trenger man både krefter og motivasjon og det må drives et stort bevisstgjøringsarbeid for å kunne legge til rette for kvinnes deltagelse i fagbevegelsen i Nicaragua.

EN KVINNEREGJERING?

– Men mannsdominansen er i ferd med å avta i Nicaragua, sier Parker. Hun understreker også at FNT har blitt en viktig pådriver for samfunnsmessig forandring i Nicaragua. Som eksempel bruker Parker det faktum at FNT krevde

Kvinnene slåss mot machoholdninger, dobbeltarbeid og lavere lønn enn menn, men de har landsorganisasjonen FNT på sin side.

at den nye regjeringen Ortega skulle ha en kvinneandel på hele 50 prosent.

– Det ble ikke innfridd, sier Parker, – men de klarte 40 prosent. Dette ville ikke ha skjedd uten direkte krav fra fagbevegelsen. Og deres krav ville kanskje ikke ha kommet uten den likestillingsopplæringen som vi i LO har bidratt til.

For å makte å vinne valget gikk Daniel Ortega i kompaniskap med den katolske kirken i Nicaragua. Kirken

oppfordret folk flest til å stemme på sandinistene, men prisen var høy. Kirken krevde at abort skulle forbys fullstendig uansett om mor og barns liv ble satt i fare. Ortega gikk med på dette. Parker sier loven er en katastrofe for kvinnene i Nicaragua. Hun tror likevel at sandinistenes nære forhold til landsorganisasjonen FNT vil kunne bidra til en mindre katastrofal og kvinneundertrykkende anvendelse av den nye abortloven. FNT har tatt et klart standpunkt mot.

Internasjonal solidaritet

Hjelp til selvhjelp

For Odd Riise i Fellesforbundet i Østfold er støtten hans forbund gir til søsterforbundet CST-JBE i Nicaragua også en slags hjelp til selvhjelp. Han mener at faglige og menneskelige rettigheter er under press også her i landet på grunn av globaliseringen av verdensøkonomien. Når varer kan produseres billig i andre land på grunn av at arbeidstakerne nektes faglige og menneskelige rettigheter, vil det på sikt kunne true arbeidstakernes rettigheter her til lands.

■ – Dette er et viktig perspektiv, sier Riise, – vår støtte til bedre lønns- og arbeidsvilkår i Nicaragua er også hjelp til oss selv.

Fellesforbundet i Østfold har samarbeidet med søsterforbundet i Nicaragua siden 2000. Det er avtale om fortsatt samarbeid frem til 2009. Prosjektet er støttet av LO og NORAD. Prosjektet handler om organisasjonsbygging og demokratiutvikling.

– For oss er det viktigste å bygge demokratiet nedenfra, sier Riise. – Vi støtter nicaraguanske tillitsvalgte med materiell og vi har pusset møtelokalene deres i Managua, men det viktigste vi kan hjelpe dem med er å bygge kompetanse i forhold til faglige rettigheter, demokratibyggning og forhandlingsteknikk.

Odd Riise.

– Vi ønsker at nicaraguanske fagorganiserte skal bli en samfunnskraft som stiller krav til myndighetene i landet. En kraft som makter å holde myndighetene og politikerne i ørene og ikke tillater dem at de bryter lovene de selv har vedtatt eller løper fra løftene de har gitt alminnelige mennesker for å få dem til å stemme på partiene politikerne vil de skal stemme på.

Kompetansebygging og politisk og organisatorisk selvtillit er viktig, mener Riise, for kompetansen, kunnskapen og selvtilliten kan ingen myndigheter ta fra dem. Det er dét som er å bygge demokratiet nedenfra, mener han, det å sette alminnelige kvinner og menn i stand til å ta makten og kontrollen over egne liv.

Motkreftene er mange. Korrupsjon og elendige forhold for demokratiet er viktig. Drapstrusler mot tillitsvalgte som pirker borti makthavnernes misbruk av makt og penger, likeså. Landet har en arbeidsledighet på minst 60 prosent og 80 prosent av alle som faktisk arbeider gjør det i uformell sektor som gateselgere, torghøkere og så videre.

Men de kanskje viktigste motkreftene er Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet og den globale økonomien. Siden Nicaragua er blant

de fattigste landene i verden, har Verdensbanken og Pengefondet stilt klare krav om markedstilpasning om landet fortsatt skal kunne motta bistand. I praksis betyr dette at Pengefondet og Verdensbanken har stor innflytelse på styresettet i Nicaragua. Det styrker ikke folk flests tillitt verken til myndigheter eller demokrati.

Men kanskje verre for alminnelige mennesker er det at markedstilpasningen betyr nedleggelse av bedrifter og massive tap av arbeidsplasser. Bare i offentlig sektor har 160.000 arbeidsplasser blitt borte i Nicaragua siden sandinisten mistet makten i 1990.

I tillegg betyr det at markedskreftene får fritt spillerom og at faglige rettigheter undergraves. Dette skjer blant annet gjennom opprettelser av arbeidsplasser og bedrifter i såkalte frihandelssoner. Dette er soner hvor vanlig lovgivning og vanlige skatteregler ikke gjelder og hvor fagforeninger på ingen måte ønskes velkommen. Her får utenlandske bedrifter etablere seg, men uten å betale skatt til nicaraguanske myndigheter. Landet får dermed ikke andre inntekter enn det arbeidstakerne betaler av skatt og det de bruker på lokalt produserte varer. Det er så godt som ingen ting å regne i et land hvor helsevesenet er selvfinansierende

Fellesforbundet støtter bygningsarbeiderforbundet i Nicaragua. Det er også en form for selvhjelp, fordi globaliseringsprosessen sørger for at dersom faglige rettigheter undergraves i ett land, får dette ringvirkninger over hele verden, også her i Norge.

og pasientene må betale alt fra sengetøy og mat til medisinsk behandling. De utenlandske bedriftene undergraver også faglige rettigheter systematisk og arbeidsmiljøet er elendig.

– Vår støtte til søsterforbundet vårt CST-JBE gir resultater, sier Riise, – bare det at arbeidsgiverne her forstår at her følger internasjonal fagbevegelse med, gjør at det blir lettere for fagbevegelsen å etablere seg også i disse eksportsonene.

Riise forteller om et møte han var med på med ledelsen i en av disse bedriftene. – Ledelsen var synlig nervøs og det var tydelig at vårt nærvær, som representanter for internasjonal og norsk fagbevegelse, også gjorde at den lokale fagforeningen satte seg i respekt.

– Vi må akseptere at dette tar tid. Selv har vi brukt 100 år på å bygge demokratiet her i landet, så Nicaragua må få tid til å gjennomføre dette. Det må skje som en evolusjon, ikke som

en revolusjon, sier han, – revolusjoner og vold har de hatt for mye av som det er, og folket trenger ikke mer vold for å bygge demokratiet. Vi må ikke slippe til avmakten, selv om skrittene som tas er små, fortsetter Riise.

For egen del legger han til at det er sunt for fagorganiserte i Norge å kunne løfte hodet og se en annen virkelighet. – Dette gir oss inspirasjon til å fortsette arbeidet for faglige rettigheter også her i landet, sier han.

Fakta om Nicaragua

- Nicaragua ble uavhengig i 1823
- Nasjonaldagen er 15. september. Nicaragua ble uavhengig av Spania i 1821, men gikk i forbund med Mexico og erklærte seg uavhengig av Mexico i 1823
- Befolkningen er på 5,6 millioner.
- 1 million mennesker bor i hovedstaden Managua
- 70 prosent er mestiser, altså en blanding av europeere og indianere
- 33 prosent av alle over 15 år er analfabeter
- 45 prosent av befolkningen lever på under seks kroner dagen
- 81 prosent av bybefolkningen lever i slum
- Spansk er det offisielle språket
- Styreformen i landet er republikk
- President Daniel Ortega vant presidentvalget i november 2006 etter en allianse med den katolske kirken i landet.
- Alminnelig stemmerett ved fylte 16 år.
- 72,9 prosent av befolkningen tilhører den katolske kirken
- Forventet levealder er 70,92 år
- BNP per capita er 3.000 amerikanske dollar (ca 17880 norske kroner)
- Nicaragua har det tredje dårligste BNP per person i hele den vestlige verden
- Landet er delt i 143 kommuner og 15 provinser, samt to selvstyrte regioner
- Plassering på Human Development Index: 112 (i 2005) av 177 land

Tekst:

Olav André Manum

Fotos:

Terje Kalheim

Forsidebildet: Medlemskap i FNT skaper stolthet og selvrespekt, og gir bedre levekår. (Foto: Terje Kalheim.)

Baksidebildet: Arbeider på møte. Det er en spesiell stemning når fagbevegelsen tenner et håp om et bedre liv. (Foto: Terje Kalheim.)

LOs Internasjonale avdeling
Youngsgate 11
N-0181 Oslo

inter@lo.no
www.lo.no
Tel: +47 23 06 10 50

